

ANALIZA IMPLEMENTACIJE MJERA VLADE REPUBLIKE HRVATSKE PO PITANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI U PERIODU OD 2011. DO 2013. GODINE

Autorica: Zorana Barišić

UVOD

Kada je riječ o Planu rada Vlade RH, pitanje rodne ravnopravnosti pokriveno je gotovo identično kao i u Planu 21 Koalicije. Politike koje promiču rodnu ravnopravnost fokusirane su primarno na područje gospodarstva, zdravstvena pitanja specifična za žensku populaciju (od prava na izbor poroda do žena s invaliditetom), socijalna pitanja, te pitanja političke participacije žena na različitim razinama vlasti. Generalno gledajući, fokus Plana rada, odnosno daleko najveći broj predviđenih područja za intervenciju orijentiran je prema gospodarskim pitanjima, što je i bilo za očekivati s obzirom na generalne smjernice Nacionalnog plana za ravnopravnost spolova za period od 2011. do 2015. godine, a koji je u potpunosti idejno usklađen sa strategijama Europske unije, kada je riječ o rodnoj ravnopravnosti.

U financijskom smislu, ukupna proračunska sredstva namijenjena institucijama fokusiranim na ostvarenje jednakosti spolova (Ured pravobraniteljice i Ured za ravnopravnost spolova), te na implementaciju različitih programa (Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova, razne međunarodne obveze u području ravnopravnosti spolova, provedbe zakona iz polja rodne ravnopravnosti, te informatizacije) bila su u 2012. godini 4.996.057,8 kuna, a u 2013. godini 5.232.062 kuna. U usporedbi s 2011. godinom, došlo je do smanjenja proračunskih sredstava usmjerenih prema programima, odnosno institucijama fokusiranim na rodnu ravnopravnost za 20.36% u 2012. godini, te 16.6% u 2013. godini (ukupna proračunska sredstva za 2011. godinu su 6.273.519 kuna).

Kao što će biti pokazano u daljnjem tekstu analize, jako mali broj predviđenih mjera je uopće uobličen u politiku, dok je implementacija onih politika koje jesu uobličene izostala. U produžetku, analiza je strukturirana na način da su mjere, specifično usmjerene ka ostvarenju rodne ravnopravnosti, podijeljene prema područjima. U nastavku svake proklamirane mjere u Planu rada Vlade slijedi analiza provedbe iste.

GOSPODARSTVO

„...mjerama porezne, obiteljske, obrazovne i socijalne politike stvarat ćemo okruženje poticajno osobito obrtnicama i poduzetnicama, a uz pomoć Fonda za ekonomsko i socijalno osnaživanje žena izdvajat ćemo više sredstava za žene poduzetnice.“

„...povećanje dohotka i zaposlenosti u ruralnom prostoru. To uključuje posebne programe zapošljavanja žena na selu i stvaranje preduvjeta za snažan razvoj ženskog zadrugarstva. Doprinos žena socioekonomskom razvoju i održivosti Ruralnoga prostora izrazit ćemo odgovarajućom financijskom potporom, putem Fonda za ekonomsko i socijalno osnaživanje žena.“

U pravnom smislu, došlo je do izmjena Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva pri čemu je „...promicanje poduzetništva i stvaranje uvjeta za razvoj poduzetništva žena i mladih“¹ dodano na popis djelatnosti Hrvatske agencije za malo gospodarstvo i investicije.

Hrvatska je u kontekstu pristupa Europskoj uniji sudionik Programa za poduzetništvo i inovacije (CIP EIP) kojem je jedan od ciljeva i podrška oblikovanju politika i promocije poduzetništva, unutar koje se potiče i žensko poduzetništvo. Shodno tome, žensko se poduzetništvo podržava kroz europske mreže u kojima Hrvatska ima svoje članove. Sam program završava krajem 2013. godine, a niti jedan projekt u sklopu ovog programa, u kojemu sudjeluju hrvatski korisnici, nije usmjeren ka razvitku ženskog poduzetništva.²

Prema Planu poticanja poduzetništva i obrtništva iz 2012. godine naglašava se „poboljšanje pristupa žena financijskim sredstvima, a koji se ostvaruje kroz provedbenu mjeru posebne i povoljne kreditne linije“. Temeljem mjera sadržanih u Strategiji iz ožujka 2011. godine Vlada

¹http://www.minpo.hr/UserDocsImages/NN%2053_2012%20Zakon%20o%20izmjenama%20i%20dopunama%20Zakona%20o%20poticanju%20razvoja%20malog%20gospodarstva.pdf

² <http://www.minpo.hr/default.aspx?ID=28>

RH prihvatila je Jamstveni program za žene poduzetnice, koji provodi Hrvatska agencija za malo gospodarstvo. Cilj Jamstvenog programa jest poboljšanje pristupa žena financijskim sredstvima za poslovanje, odnosno olakšavanje dostupa kreditima za žene poduzetnice uz jamstva za kredite do 700.000,00 kuna. U suradnji s Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak početkom svibnja 2011. godine zaključen je Sporazum o poslovnoj suradnji na provedbi povoljnog financiranja ženskog poduzetništva, za kredite do 700.000,00 kuna. Financiranje se provodi kroz posebni kreditni program HBOR-a, gdje Ministarstvo osigurava sredstva subvencije kamata, a Hrvatska agencija za malo gospodarstvo državna jamstva iz Jamstvenog programa za žene poduzetnice. Kreditiranje uz subvencioniranu kamatnu stopu namijenjeno je budućim ulaganjima u subjekte, gdje jedna ili više žena posjeduje/u najmanje 51% kapitala, u kojemu su žene registrirane vlasnice subjekta malog gospodarstva ili su predsjednice uprave. Ministarstvo je s HBOR-om zaključilo Ugovor o nalogu za obavljanje poslova subvencioniranja kamatnih stopa na kredite odobrene poduzetnicama i Dodatak I. istom ugovoru, temeljem kojih je u studenom 2011. godine HBOR-u isplaćeno 3.000.000,00 kuna.“³

Prema analizi HBOR-a o zaprimljenim kreditnim zahtjevima i odobrenim kreditima, ženama poduzetnicama odobreno je, do 31. prosinca 2011. godine, ukupno 32 kredita u vrijednosti od 15.299.479,33 kune, a u obradi je 15 zahtjeva za kredit u iznosu od 8.468.732,36 kuna. Od ukupnog broja odobrenih kredita poduzetnicama početnicama odobreno je 10 kredita.“⁴

„Od svibnja 2011. godine, kada su Ministarstvo i HBOR zaključili Sporazum o poslovnoj suradnji na provedbi povoljnog financiranja ženskog poduzetništva, odobreno je ukupno 118 kredita cjelokupne vrijednosti od 55.964.019 kuna. Poduzetnicama početnicama odobreno je 45 kredita (38,13%) ukupne vrijednosti u iznosu od 19.856.856 kuna. Prosječni iznos kredita je 474.271 kunu, a najčešći⁵ 700.000 kuna. Planirano je otvaranje ukupno 224 radna mjesta. Prema zadnjem stanju na početku 2013. godine u obradi je 21 zahtjev za kredit u vrijednosti od 10.677.076“⁶. Prema navedenim podacima, razvidno je da je u periodu od 1.1.2012. do

³<http://www.minpo.hr/UserDocsImages/PODUZETNICKI%20IMPULS.pdf>

⁴<http://www.minpo.hr/UserDocsImages/MINPO%20STRATE%C5%A0KI%20PLAN%202012%20DO%202014.pdf>

⁵ Op.a. S obzirom da je naveden prosječan iznos odobrenih kredita, a da je 700.000 kn najviši iznos koji se može odobriti, vjerojatno je riječ o grešci Ministarstva gospodarstva, te je namjera bila napisati najviši, a ne najčešći.

⁶<http://www.minpo.hr/UserDocsImages/73.%20-%202011.pdf>

početka 2013. odobreno 86 kredita u vrijednosti od 47.495.287 kuna, pri čemu je 35 kredita odobreno poduzetnicama početnicama.

Kada je riječ o specifičnom periodu od 2012. do 2013. godine, ukupni iznos potpora je 7.995.814 kuna, pri čemu je prosječni iznos potpore bio 137.859 na projektu *Žena poduzetnica*, čineći udio od svega 7,76% u sveukupnom iznosu potpora za konkurentnost⁷ po primitku 2538⁸ prijava (ujedno i najvećeg broja prijava za specifičan projekt u 2012. godini)⁹. Istoga projekta u 2013. godini nije bilo.

Važno je naglasiti da poticajne mjere za projekt *Poduzetništvo žena* završavaju istekom 2013. godine, te da se poticaji za žensko poduzetništvo ostvaruju putem dodatnih bodova (15) prilikom prijave projekata, ako udovoljavaju uvjetima prema kojima „jedna ili više žena posjeduje/u najmanje 51% kapitala, u kojemu su žene registrirane vlasnice subjekta malog gospodarstva ili su predsjednice uprave.“

Kada je riječ o Fondu za ekonomsko i socijalno osnaživanje žena, on nije stvoren zaključno s rujnom 2013. godine, usprkos načelno izrečenoj podršci ministra rada Miranda Mrića. Također, konzultacije i rasprave po pitanju napredovanja u tom smjeru predviđene su za kraj studenog 2013. godine, u Zagrebu na skupštini Socijaldemokratskog foruma žena SDP-a. Shodno tomu, valjano je zaključiti da sam Fond kao takav ne predstavlja važan fokus Ministarstva rada, usprkos proklamaciji važnosti istog u Planu rada Vlade, a koji je izravno vezan uz pitanja žena iz ruralnih područja i žena poduzetnica.

ZAPOŠLJAVANJE

„Posebno ćemo poticati zapošljavanje žena, s naglaskom na tzv. teže zapošljivim skupinama, i izraditi strategiju zapošljavanja žena.“

⁷<http://www.minpo.hr/UserDocsImages/73.%20-%2011.pdf>

⁸ <http://www.minpo.hr/UserDocsImages/73.%20-%2011.pdf>

⁹ Prema podacima o bespovratnim potporama iz 2011.godine (strukturiranim prema rodnom kriteriju) ukupno je 1 257 potpora dodjeljeno 2011.godine poduzetnicama (u ukupnoj vrijednosti od 23.152.812 kuna) van projekta Poduzetništva žena. Samo u projektu „Poduzetništva žena“ dodjeljene su 1 203 potpore u vrijednosti 10.740.316 kuna. (<http://www.minpo.hr/UserDocsImages/PODUZETNICKI%20IMPULS.pdf>)

Zaključno s rujnom 2013. godine nije izrađena nikakva strategija za zapošljavanje žena od strane Ministarstva rada. Isto tako, 'paket mjera' najavljen od strane ministra Mrsića koji bi bio usmjeren prema ekonomskom i socijalnom osnaživanju žena, trebao je, prema riječima njegove pomoćnice, biti predstavljen do kraja rujna, zajedno s Nacionalnim forumom za ekonomsko i socijalno osnaživanje žena. Ni Nacionalni forum, a ni „nacrt prijedloga zakona o povremenim poslovima koji će poduprijeti lakši ulazak žena na tržište rada, te će pomoći ženama u usklađivanju profesionalnih i obiteljskih obveza“¹⁰, zaključno s rujnom 2013. godine, nije predstavljen, odnosno predan zakonodavcu.

Nadalje, skupinu teže zapošljivih žena važno je povezati s industrijama u kojima ženska populacija prevladava, a koja se nalazi u teškome stanju. Shodno tome, Plan rada Vlade sadržava i sljedeću smjernicu:

„Vlada će posebnu pozornost posvetiti traženju rješenja za opstanak i očuvanje zaposlenosti u industrijama koje su u najtežem položaju poput tekstilne, kožarske i obućarske industrije.“

Prema Ministarstvu gospodarstva: „...izradit će se 'Industrijska strategija za razdoblje 2013. – 2020.', kojom će se definirati razvojne politike za prerađivačku industriju u nadolazećim godinama, a Strategija će biti usklađena sa strateškim europskim dokumentom *Europe 2020*, te će sadržavati analize konkurentnosti pojedinih industrijskih sektora i pojedinačne razvojne strategije, te odrediti jasne i mjerljive ciljeve koji se žele postići, kao i konkretne mjere koje je potrebno poduzeti da bi se ti ciljevi ostvarili.“¹¹

Ova strategija bi uključivala i prerađivačku industriju koju čine i proizvodnja tekstila, odjeće i kože, a u kojoj najveću populaciju radnika čine upravo žene. Zaključno s rujnom 2013. godine ova strategija nije formirana, te je uopće nejasno kakve mjere Vlada RH predviđa po pitanju restrukturiranja ovih područja.

ZDRAVSTVO

¹⁰ <http://www.novolist.hr/Vijesti/Hrvatska/U-pripremi-mjere-za-ekonomsko-osnazivanje-zena>

¹¹ <http://www.mingo.hr/default.aspx?id=3379>

„Uvođenjem posebnoga nastavnog programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja u osnovne škole koji bi, među ostalim, obuhvaćao i seksualni odgoj, obrazovanje o spolno prenosivim bolestima, o štetnosti alkoholizma i droga te o nasilju u društvu i među mladima.“

„...razvit ćemo sustav usluga za trudnice, uključujući izbor načina poroda, unaprijedit ćemo zdravstvenu zaštitu žena starije dobi i žena s invaliditetom.“

Kada je riječ o zdravstvenom odgoju, debata oko postavljanja istog u kurikulum osnovnih i srednjih škola preširoka je za ovu analizu, pa će biti navedeni samo glavni okviri početne i revidirane 'verzije' predmeta. Predmet se sastoji od četiri modula: *Živjeti zdravo, Prevencija nasilničkog ponašanja, Prevencija ovisnosti i spolna/rodna ravnopravnost i Spolno odgovorno ponašanje*. Početna verzija četvrtog modula (spolna/rodna ravnopravnost) izmijenjena je nakon povlačenja ZO iz škola odlukom Ustavnog suda koji je upozorio na proceduralnu pogrešku, a potom i nakon javne rasprave. Zaključno, teme poput homoseksualnosti i transrodnosti su prebačene u rasporede ZO viših razreda (sedmog, odnosno trećega srednje), pitanje odnosno sadržaj koji se tiče apstinencije je proširen, dok su liječnici školske medicine predviđeni kao glavni edukatori po pitanju masturbacije.

Sustav usluga za trudnice nije napravljen, odnosno uopće je nejasno na kakve se usluge, izuzev izbora načina poroda, misli. Sam način poroda, odnosno izbor pri potonjem, nije našao mjesto na agendi Ministarstva zdravlja zaključno s rujnom 2013. godine. Došlo je do nastavljanja programa kojim se promiče dojenje; sama 'Savjetovišta za djecu – prijatelji dojenja' kao nazivi dodijeljeni su već u srpnju 2011. godine pedijatrijskim i općim ordinacijama (njih 6, dok je zaključno sa svibnjem 2013. ordinacija s ovim nazivom bilo 8).

Kada je riječ o zdravstvenoj zaštiti žena starije dobi, 2013. godine pokrenut je novi Nacionalni program ranog otkrivanja raka vrata maternice, pri čemu je postavljen kriterij odaziva do 2015. godine od 85 posto. Nastavlja se s programima ranog otkrivanja raka dojke i raka debelog crijeva. Zaključno, plan rada Ministarstva zdravstva za period od 2013. do 2015. godine niti jednom ne spominje žene s invaliditetom.

„Radi omogućavanja što boljeg usklađivanja te uravnoteženijeg sudjelovanja žena i muškaraca u radnom svijetu i u obiteljskom životu, provest ćemo mjere vezane uz unapređenje javno-financiranih s time povezanih usluga, koje uključuju i prednosti roditeljskog odnosno roditeljskoga dopusta, kao i lepezu naknada nezaposlenim roditeljima.“

Osim pokojega spominjanja u medijima od strane članova Vlade, kada je riječ o roditeljskom dopustu kojim bi došlo do uravnoteženijeg sudjelovanja žena, odnosno muškaraca u privatnom i poslovnom životu, stvarne mjere kojom bi se isto poticalo, zaključno s rujnom 2013. godine, nema. Ipak, u srpnju 2013., na snagu je stupio izmijenjen Zakon o roditeljskim i roditeljskim potporama u kojima stoji:

- „ako oba zaposlena roditelja koriste roditeljski dopust, tada on iznosi 8 mjeseci za prvo i drugo dijete, odnosno 30 mjeseci za blizance, treće i svako sljedeće dijete. No, ako sukladno dogovoru između roditelja, samo jedan zaposleni roditelj koristi roditeljski dopust, tada se isti koristi u trajanju od 6 mjeseci za prvo i drugo dijete, odnosno 30 mjeseci za blizance, treće i svako sljedeće dijete. Naknada za isti se propisuje najviše u visini od 80% proračunske osnovice mjesečno (trenutno cca 2600 kn)
- za vrijeme korištenja prava na roditeljski dopust u polovici punoga radnog vremena naknada iznosi 50% proračunske osnovice mjesečno (trenutno 1663 kune mjesečno)
- posvojiteljski dopust zaposlenog ili samozaposlenog posvojitelja određuje se u trajanju od 6 mjeseci za dijete do 18 godina života
- po iskorištenju posvojiteljskog dopusta zaposleni ili samozaposleni posvojitelj ima pravo na roditeljski dopust u trajanju od 6 mjeseci za posvojenika do njegove 8. godine života
- posvojitelj izvan sustava rada te onaj koji ostvaruje drugi dohodak, ili je poljoprivrednik ili je nezaposlena osoba, ostvaruje pravo na posvojiteljsku počtu od rada ili posvojiteljsku brigu u trajanju od 12 mjeseci
- kaznene odredbe postaju prekršajne¹²

¹² Izvor: <http://www.roda.hr/article/read/novi-zakon-o-izmjenama-i-dopunama-zakona-o-roditeljskim-i-roditeljskim-potporama-od-1-7-2013>

- očevi dobivaju dodatna dva mjeseca roditeljskog dopusta (na sadašnja dva) koja ne mogu prenijeti na majku, a koja se mogu iskoristiti do djetetove 8. godine života (naknada će iznositi 1663 kune).

'Lepeza naknada' nezaposlenim roditeljima pitanje je kojega se Ministarstvo socijalne politike i mladih uopće nije dotaknulo, s obzirom da se ranije navedenim izmjenama Zakona nije diralo u pitanje visine naknada. S druge strane, zaključno s rujnom 2013. godine, Ministarstvo financija odlučilo je povećati porez na dječju hranu, te ukinuti olakšicu prilikom kupnje prvog stana (stopa poreza 4%) za period od 2014. do 2016. godine .

Donešen je Zakon o dadiljama, kojima se u potpunosti uređuje zanimanje kao takvo, odnosno kriterij za bavljenje istim. Usluge čuvanja djece morat će biti registrirane na obrt, čime dolazi do rasta cijene samog rada, s obzirom na troškove otvaranja istog. Isto tako, same dadilje će morati imati završen tečaj za dadilju i srednju školu, te će se istodobno moći brinuti u stambenom prostoru za maksimalno šestoro djece, pri čemu samo jedno dijete može biti mlađe od jedne godine i samo jedno dijete može imati poteškoće u razvoju.

„Sloboda zasnivanja obitelji i odlučivanja o rađanju djece – Ova sloboda trajno treba ostati u sferi slobodnoga odlučivanja pojedinca. Zadaća države je zakonski omogućiti svima koji žele imati dijete i imaju osnovne uvjete za odgoj djeteta, da to i ostvare. Zakon o medicinski potpomognutoj oplodnji ćemo u što kraćem roku dodatno liberalizirati, tako da to pravo mogu ostvariti i neudane žene. Također, zakonom ćemo dopustiti zamrzavanje i pohranjivanje većega broja neoplođenih i oplođenih jajnih stanica, kako bi se znatno povećala mogućnost oplodnje.“

Novi Zakon o medicinski potpomognutoj oplodnji donešen je u ljeto 2012. godine na inicijativu ministra Ostojića te raznih nevladinih udruga, koje su postavljale ovo pitanje na agendu još od donošenja prethodnog zakona 2009. godine. Promjenama zakona se omogućila potpomognuta oplodnja ženama u bračnoj i izvanbračnoj zajednici te ženama koje se ne nalaze u bračnoj, izvanbračnoj i istospolnoj zajednici. Istodobno, s obzirom da hrvatsko zakonodavstvo ne poznaje institut istospolne zajednice, otvara se pitanje postavljanja ove zapreke za ostvarenje prava na potpomognutu oplodnju. Usprkos činjenici da je materijom

ovaj zakon jedan od najliberalnijih zakona u Europi (čime je došlo do znatnog olakšavanja cijelog postupka ženama koje prolaze isti proces, kako u emocionalnom, tako i u fizičkom smislu), neosporna je činjenica da zakon ima transfobne i homofobne odlike.

„Omogućit ćemo institucionalizaciju fleksibilnog odlaska u starosnu mirovinu, nagrađujući dulji radni staž od punoga staža te primjerenije rješavajući penalizaciju pri prijevremenom odlasku u mirovinu vezano uz puni radni staž. Mirovinski sustav mora biti pravedan i održiv, ali i osjetljiv na razlike prema spolu. Zato ćemo razmotriti mogućnosti fleksibilnijeg odlaska u mirovinu posebno radno opterećenih žena. Cilj nam je postupno povećavati iznos prosječne mirovine u odnosu na iznos prosječne plaće.“

Rasprava oko mirovinske reforme koju je najavio ministar rada i mirovinskog sustava Mirando Mrsić i dalje traje, te se predviđa početak iste u 2014. godini (po predstavljanju zakona). Prema predstavljenim smjernicama, puna mirovina će se ostvarivati sa 67. godinom života ili ispunjenom 41. godinom radnog staža, pri čemu će prijelazni period u kojem će doći do ovih promjena biti od 2020. do 2031. godine. Kada je riječ o razlici u spolu, ona je ukinuta, te će se potonja mjera za ostvarenje pune mirovine primjenjivati i za muškarce i žene. Prilikom predstavljanja smjernica nove mirovinske reforme zanemarena je činjenica da žene specifično već prolaze mirovinsku reformu započetu 2010. godine, kojoj je cilj da od 2029. godine žene ulaze u punu mirovinu sa 65 godina (pa će tako umjesto dosadašnja dodatna tri mjeseca povećanja, doći na pet mjeseci povećanja po godini radnog staža). Sam iznos mirovine bi trebao iznositi 60-70% hrvatske prosječne plaće, za razliku od dosadašnjih 40%. Pitanje fleksibilnijeg odlaska u mirovinu posebno radno opterećenih žena nije spomenuto u raspravama od strane ministra.

NASILJE NAD ŽENAMA

„Definirat ćemo mrežu skloništa za žene žrtve nasilja i osigurati održivo financiranje iz državnog i lokalnih proračuna. Razvit ćemo programe socijalne i ekonomske integracije žena i djece žrtava nasilja nakon izlaska iz sigurnih kuća.“

Sama mreža skloništa za žene žrtve nasilja i dalje nije utvrđena, odnosno stvorena. Dapače, po pitanju broja skloništa, strategija Ministarstva socijalne politike i mladih ne predviđa rast broja istih u narednom periodu (zadržava se broj od 18 skloništa). Isto tako, programi koji bi uključivali socijalnu i ekonomsku integraciju žena i djece žrtava nasilja nisu pokrenuti od strane istog ministarstva. Uz to, usprkos upozoravanju civilnih udruga i same pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, još od 2011. godine, o važnosti donošenja zakona o financiranju autonomnih skloništa za žene i djecu žrtve nasilja, zakon nije donešen. Samim tim, ne postoji ni obveza lokalne i područne jedinice za izdvajanjem određenog postotka proračuna za skloništa koja se nalaze na njihovu području, čime rad skloništa nastavlja biti ugrožen.

Kada je riječ o proračunskim sredstvima izdvojenima za zaštitu žrtava nasilja i unaprijeđenju iste zaštite, došlo je do izdvajanja 2.608.000 kuna u 2012. godini i 2.987.825 kuna u 2013. godini. U usporedbi sa 2011. godinom, kada je izdvojeno 2.578.000 kuna, došlo je do rasta u izdvajanju sredstava od 1.15% u 2012. godini, te 13.72% u 2013. godini¹³.

Samo ministarstvo dalo je prijedlog novog Obiteljskog zakona koji je u procesu javne rasprave, te bi trebao biti upućen zakonodavcu do kraja godine. Sam prijedlog zakona je diskriminativan prema izvanbračnoj zajednici (pri čemu je još jednom došlo do odbijanja jasnijeg legalnog uokviravanja same zajednice), uvodi dodatna produženja od šest mjeseci za nastavak samog razvoda, te postavlja žene žrtve obiteljskog nasilja u specifičnu situaciju, ukoliko će uvjet za neprovođenje medijacije biti pravomoćna presuda za isto nasilje.

MIGRACIJSKA POLITIKA

¹³ Samim tim ostaje nejasna službena izjava ministrice Opačić: „U navedenu svrhu Ministarstvo je za 2013. godinu osiguralo nešto više od 6.300.000,00 kuna i to temeljem natječaja 2.100.000,00 kuna, a temeljem 'glavarina' 4.234.380,00 kn.“

„Zbog članstva u Europskoj uniji, može se očekivati da će u sljedećih pet godina Hrvatska od tradicionalno emigracijske zemlje postati imigracijska zemlja. Imigranti će dolaziti s obiteljima, što znači da će društveni utjecaj imigracije biti širi od tržišta rada. Protezat će se i na obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav, a svakako će utjecati na opću klimu u društvu u vezi s ljudskim pravima i pitanjem različitih oblika diskriminacije. Iskustva drugih država članica EU-a, pokazuju da takva situacija može dovesti do prijetnje degradacijom razine ljudskih i građanskih prava, oživljavanjem ili jačanjem desnog političkog ekstremizma pa i mogućnošću većih društvenih sukoba. Iz navedenih razloga Vlada će formulirati migracijsku politiku sa skupom mjera za suočavanje s fenomenom potencijalno značajnije imigracije radnika i njihovih obitelji u Hrvatsku te institucionalna i socijalna prilagodba na nove okolnosti.“

Kao što je vidljivo, u samom planu Vlade nema spomena specifičnog statusa imigrantkinja (za razliku od Plana 21), pa tako i u samoj migracijskoj politici donešenoj u 2013. godini. Prema Migracijskoj politici, financijska sredstva za provođenje mjera kojima će se suzbiti ekstremizmi i diskriminacija, te omogućiti poštivanje ljudskih prava tek će se izvajati od 2014. godine, dok se za 2013. godinu predviđa stvaranje i osiguravanje institucionalnih mehanizama za provođenje istih mjera.

PITANJE RAVNOMJERNE PARTICIPACIJE ŽENA I PRAVA NA SLOBODU IZBORA ŽIVOTNOG STILA

„Poticati ćemo snažnu rodnu dimenziju svih politika na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini – od obrazovne i zdravstvene do politike europske integracije i nacionalne sigurnosti. Privremenim poticajnim mehanizmima, poput rodne kvote, utjecat ćemo na povećanje broja žena u politici, u ekonomiji, sustavu obrane i nacionalne sigurnosti. Uvođenjem drugih odgovarajućih mehanizama povećat ćemo zastupljenost i utjecaj žena u upravljanju javnim poduzećima.“

Usprkos činjenici da je zabilježen mali porast u zastupljenosti žena na kandidacijskim listama (za županijske skupštine) na lokalnim izborima 2013., u usporedbi s onim iz 2009. godine, kvote od 40% predviđene Zakonom o ravnopravnosti spolova iz 2008. godine, odnosno

Zakonu o lokalnim izborima i Zakonu o političkim strankama i dalje ostaju jedine legalno uokvirene kvote u hrvatskom zakonodavstvu. Isto tako, s obzirom na nejasnost zakonodavca o mjeri i kaznama koje slijede po nepridržavanju za istu prilikom sastavljanja lista, a kada je riječ o početku primjene kvote od trećih redovitih izbora, do samog implementiranja kazni za političke stranke koje se nastavljaju ne pridržavati zakona, i dalje ne dolazi.

„Sloboda izbora životnog stila - Izbor životnoga stila, uključujući i slobodu izbora punoljetnoga suglasnoga partnera, mora biti prepušten slobodnoj odluci pojedinca. U društvu koje ne razvija kulturu građanskih sloboda postoji velika opasnost da se i one slobode koje su zajamčene zakonima ograniče ili sasvim izgube zbog pritiska javnog mišljenja koje može prijeći i u fizičko nasilje. Vlada ostaje otvorena za razgovor i javnu raspravu o načinu i opsegu zakonskoga reguliranja i provedbene zaštite toga našega temeljnog opredjeljenja o građanskim slobodama.“

Kada je riječ o zakonskom i provedbenom reguliranju slobode životnog stila, Ministarstvo uprave je započelo s radom na zakonu kojim bi se regulirale istospolne zajednice. Prijedlog nacрта istog zakona, zaključno s rujnom 2013. godine, nije još uvijek predstavljen javnosti. S druge strane, inicijativa *U ime obitelji* koja se zalaže za definiranje braka kao zajednice između muškarca i žene, a koja bi svoje mjesto trebala naći u Ustavu RH, skupila je dovoljno potpisa za referendum o ovom pitanju. Međutim ostaje nejasno hoće li i kako do samog referenduma doći, s obzirom da dira u problematiku temeljnih ljudskih prava, te postavlja pitanje diskriminacije.

ZAKLJUČAK

Zaključno, ovom analizom pokušalo se evaluirati smjernice, odnosno mjere koje je Vlada RH zacrtala u Planu svojega rada, a koje su se izravno ticale pitanja rodne ravnopravnosti u periodu od 1.1.2012. godine do 1.10.2013. godine. Analizom je uočeno da je najveći broj smjernica ostao samo smjernicama, te da stvaranja stvarnih politika i same implementacije mjera predviđenih tim politikama jednostavno nema, čineći ovu evaluaciju tekstem proklamativnog karaktera.

Naime, jasan je zaokret Vlade u vidu uspostave institucionalne podrške za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u kontekstu pristupanja punopravnom članstvu u Europskoj uniji (napose vidljiv u smanjenju od gotovo 20% proračunskih sredstava već u prvoj godini mandata Koalicije). Po pristupanju Hrvatske europskim integracijama, složeniji, ali i specifičniji naponi (u području gospodarstva) su uloženi na deklarativnoj razini, čime se podudaraju s dvosmislenošću politika s europske razine. Posljedično, dolazi do potpune podređenosti ideje rodne ravnopravnosti utjecaju gospodarske politike Europske unije, kao što je i uočljivo promatrajući sam raspon predviđenih mjera ostvarenja rodne ravnopravnosti, pri čemu je došlo do potpunog fokusa na gospodarstvo kao prostora ostvarenja iste. Paradoksalno, specifični projekti, poput Ženskog poduzetništva, upravo sa završetkom 2013. godine prestaju postojati, te se, u maniri 'gender mainstreaminga', specifične mjere prebacuju u 'gender lens' proces, pri čemu se pitanje rodne ravnopravnosti razmatra unutar postavljenih barijera prilikom, primjera radi, prijave za financiranje projekata malog i srednjeg poduzetništva.

S druge strane, socijalni aspekti mjera ove Vlade pokazali su se minornima ili, u slučaju mirovinske reforme, novog Obiteljskog zakona ili novog Zakona o radu, u suprotnosti s proklamiranim smjernicama u Planu Vlade. Naime, ne samo da je postojeći plan mirovinske reforme u potpunosti negirao specifično pitanje žene kao radnice na tržištu, već je došlo do potpunog okreta pri čemu je potrebni radni staž, odnosno ostvarene godine života izjednačen s onim potrebnim muškarcima. Iako eksplicitno nevezan za rodnu ravnopravnost, velike promjene donosi i novi Zakon o radu nauštrb žene kao sudionika na tržištu rada omogućavajući neograničen rad na neodređeno, olakšavajući davanje otkaza, te poticanje fleksibilnog rada i rada na pola radnog vremena. Potonje mjere su u potpunosti u skladu s mjerama koje Europska unija proklamira kao ključnim za ostvarenje rodne ravnopravnosti, a koje, realno, potiču nestabilnost sustava rada, izrabljivanje i potplaćenost samih zaposlenih žena, s obzirom na slobodu poslodavca kada je riječ o mijenjanju plaća, odnosno o neobavezi isplate otpremnina.

Osim toga, prijedlog novog Obiteljskog zakona iskritiziran je i od strane civilnog sektora i pravne struke zbog legalnih nelogičnosti, otežavanja razvoda, nerazumijevanja za žrtve obiteljskog nasilja. Istovremeno, prebacivanje novih i starih dužnosti (predviđenih ovim zakonom) na centre za socijalnu skrb nije popraćeno adekvatnim financiranjem edukacija i

stručnog osposobljavanja samih centara i osoblja. Kao što je ranije navedeno, smjernice navedene kao ključne za rad Vlade po pitanju žrtava nasilja nisu provedene u prave politike, usprkos povećanju proračunskih sredstava za isto područje u usporedbi s 2011. godinom.

Sudjelovanje i educiranje žena u javnom prostoru, a po pitanju sudjelovanja u političkom životu i dalje ne nalazi na odgovarajuću podršku. Samim tim, do stvarne implementacije već postojećih mjera niti s ovom Vladom nije došlo.

Najveće (i jedine) promjene koje su se dogodile dolaskom na vlast ove Vlade, a koje su u skladu sa smjernicama predviđenih Planom, tiču se Zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji koji je uvelike liberaliziran (olakšavajući proces ženama koje se bore s neplodnošću), usprkos homofobnim elementima, koji će pravu snagu dobiti po donošenju Zakona o istospolnim zajednicama od strane Ministarstva uprave. Druga velika promjena je uvođenje Zdravstvenog odgoja u škole čija konačna verzija, nažalost, ograničava veće promjene po pitanju seksualnog odgoja i rodne/spolne jednakosti.

Generalno gledajući, većina politika nije sadržajno dorečena, uopće napravljena ili je u potpunoj suprotnosti s izrečenim u Planu Vlade na polju ostvarenja rodne ravnopravnosti. Posljedično, ni prave implementacije nema. S obzirom na gospodarsko stanje u državi, postavlja se uopće pitanje prioriteta prilikom rješavanja problematike zaštite rodne jednakosti u doglednom vremenu.